

Lapsiasiavaltuutetun lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta vapaaehtoisista covid-19- rokotuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta

Viite: VN/18468/2021

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi luonnosesitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Luonnosesityksen ja siihen liittyvän muistion keskeinen sisältö

Vapaaehtoisista covid-19-rokotuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 2 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Momentin 4 kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että covid-19-rokotukset annettaisiin myös 12 - 15-vuotiaille. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteaa lausunnossaan 23.6.2021, että Euroopan lääkevirasto (EMA) suositteli BioNTechin ja Pfizerin kehittämän covid-19-rokotteen (Comirnaty) käyttöaiheen laajennusta 12 - 15-vuotiaisiin, ja Euroopan komissio hyväksyi myyntiluvan laajennuksen 28.5.2021. THL:n asettama Kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän (KRAR) lasten koronarokottamisen alatyöryhmä suositti kokouksessaan 21.6.2021 12 - 15-vuotiaiden lasten ja nuorten vapaaehtoisten koronarokotusten aloittamista Suomessa heti kun se on mahdollista. Suositus perustuu julkaistuun tieteelliseen näyttöön rokotteen immunogeenisuudesta, turvallisuudesta ja tehosta, mallintamisella tehtyyn arvioon vaikutuksista SARS-CoV-2 -epidemian kulkuun ja rokotusten hyväksyttävyyttä arvioiviin kyselytutkimuksiin

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotettua muutosta kannatettavana.
- Lasten rokottaminen covid-19-tautia vastaan liittyy väestön yleisen rokotekattavuuden ja viruksen leviämisen estämiseen.

- Lapsiasiavaltuutettu on seurannut nk. long covid -tapauksista julkaistuja kansainvälisiä raportteja sekä arvioita lapsilla esiintyvän hyperinflammatorisen oireyhtymän yhteydestä covid-19-infektioon. Lasten rokottamisella covid-19-tautia vastaan vaikutaankin todennäköisesti suoraan lasten terveyteen ja hyvinvointiin.
- Lasten rokottamiseen covid-19-tautia vastaan kytkeytyy väestön yleisen rokoteaktavuuden ja viruksen leviämisen estämisen lisäksi myös suoraan lapsen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvä näkökohtia.
- On yhdenvertaisuuskysymys, että lapset voivat halutessaan ottaa rokotteen, joka on todettu tutkimuksissa heille turvalliseksi.
- Lapsiasiavaltuutettu on jo ennen pandemiaa kiinnittänyt huomiota siihen, että rokotusvastaisuus on yleistynyt viime vuosina. Samalla pienten lasten rokottaminen tartuntatauteja vastaan on osassa kunnista vähentynyt ja rokotuskattavuus jäänyt alhaiseksi. Rokotusvastaisuuden ehkäisemiseksi ja perheiden tukemiseksi olisi äärimmäisen tärkeää, että valtionhallinto osoittaisi virkamiehen, jonka tehtävänä on neuvoa ja ohjata lapsiperheitä rokoteasioissa ja niihin liittyvissä vahingonkorvausasioissa.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu pitää vapaaehtoisista covid-19-rokotuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1105/2020) 2 §:n muuttamista siten, että myös 12 - 15-vuotiaat tulevat sen piiriin, kannatettavana. Lapsiasiavaltuutettu on mm. eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle antamassaan tuoreessa lausunnossa pitänyt tärkeänä, että lapsillakin on mahdollisuus turvalliseen rokotukseen ja pandemiarajoituksista vapaaseen elämään jatkossa. On siis ensiarvoisen tärkeää, että turvallisten rokotteiden kehittämiseen panostetaan ja myös rokottamisessa huolehditaan kaikkien ryhmien terveydestä ja turvallisuudesta. Suomessa rokoteturvallisuus on huippuluokkaa ja niin tulee olla jatkossakin.¹

Lapsella on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3.1 artiklan mukaan oikeus siihen, että hänen etunsa huomioidaan ensisijaisesti, kun tehdään lasta koskevia päätöksiä. Lapsen edun ensisijaisuutta on noudatettava kaikissa terveyteen liittyvissä päätöksissä, jotka koskevat yksittäistä lasta tai lapsiryhmää. Lisäksi lapsen oikeuksien yleissopimuksen 24 artiklassa turvataan erikseen lapsen oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan, jonka toteutumisi-

nen on välttämätöntä kaikkien muiden yleissopimuksen mukaisten oikeuksien nauttimisen kannalta.² Yleiskommentissaan parhaasta mahdollisesta terveydentilasta lapsen oikeuksien komitea on alleviivannut sitä, että taistelussa tauteja vastaan perusterveydenhuollon tasolla valtioiden tulisi sisällyttää palveluvalikoimaan myös uudet saataville tulleet ja testatut lääkkeet.³

Lapsella on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 31 artiklan mukaan oikeus vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan. Sillä, että oikeus leikkiin ja vapaa-aikaan toteutuu, on yhteys lapsen hyvinvointiin ja parhaaseen mahdolliseen terveyteen, joka turvataan yleissopimuksen 24 artiklassa. YK:n lapsen oikeuksien komitea on korostanut WHO:n terveystäkemyttä, jossa terveys määritellään täydellisen ruumiillisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilana. Lisäksi komitea on painottanut sellaista lähestymistapaa terveyteen, joka korostaa tarvetta poistaa syrjäytymistä ja vähentää sosiaalisia eroja terveyden osalta.⁴ Lapsiasiavaltuutettu on säännöllisesti covid-19-pandemian aikana tuonut esiin huoltaan siitä, kuinka monet viruksen leviämisen ehkäisemiseen pyrkineistä ja sikäli perustelluista rajoitustoimista ovat kuitenkin kohdistuneet kohtuuttomasti lapsiin ja nuoriin.⁵ Esimerkiksi lasten hyvinvointiin laajasti vaikuttavaa harrastustoimintaa on pandemian aikana huomattavasti rajoitettu, ja ylipäätään lasten sosiaalinen elämä on kärsinyt. Näin on tietysti käynyt kaikilla iästä riippumatta, mutta lapsen mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen varsinkin etäyhteyksin on usein riippuvaista sellaisista tekijöistä, kuten laitteiden saatavuus tai huoltajilta saatu tuki, joihin lapsella on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa.

Lapsiasiavaltuutettu haluaa lisäksi korostaa rokottamiseen liittyviä yhdenvertaisuusnäkökohtia. Lasten yhdenvertaisuus turvataan sekä Suomen perustuslaissa (731/1999) että lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Perustuslain 6 § vahvistaa kaikkien olevan yhdenvertaisia lain edessä ja edellyttää, ettei ketään ilman hyväksyttävää syytä aseteta eri asemaan esimerkiksi iän perusteella. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 2 artiklassa painotetaan sopimuksessa vahvistettujen oikeuksien kuulumista jokaiselle valtion lainkäyttövallan alaiselle lapselle ilman syrjintää. Syrjimättömyys on myös yksi lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleisperiaatteista.⁶ Testattujen ja turvallisiksi todettujen rokotteiden epääminen lapsilta olisi lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan lapsiväestön syrjintää. Lasten yhdenvertainen mahdollisuus rokotuksiin tukee sitä, että lapset pääsevät nauttimaan täysimääräisesti oikeuksistaan, kuten koulutuksesta, vapaa-ajasta, virkistystoiminnasta, kulttuurista ja sosiaalisesta kanssakäymisestä eri-ikäisten ihmisten kanssa.

Sosiaalisten näkökulmien lisäksi myös terveydelliset seikat puoltavat lasten oikeutta turvalliin koronarokotuksiin muun väestön ohella. Lausuntopyynnön ohessa tullessa muistiossa todetaan, ettei covid-19-viruksen aiheuttamaa tautiin ole Suomessa kuollut alaikäisiä ja että taudinkuva on lasten kohdalla ”yleensä lieväoireinen verrattuna vanhempien ikäluokkien taudinkuviin”. Tämä on tietysti positiivista. Samalla on huolestuttavaa, että myös lapsilla ja nuorilla on havaittu pitkään sairastamisen jälkeen jatkuneita nk. long covid -oireita.⁷ Ruotsin lapsiasiavaltuutettu onkin selvityksessään covid-19-pandemian vaikutuksista lapsiin tuonut esille yhtenä erityistä huomiota vaativana ryhmänä juuri pitkittyneistä korona-oireista kärsivät lapset. Raportissa todetaan, että pitkittyneistä oireista kärsivät lapset voivat huonosti monin tavoin, pitkittyneet oireet vaativat lapsilta jatkuvasti kontaktia terveydenhuoltoon ja vaikuttavat negatiivisesti mm. koulunkäyntiin.⁸ Monet lapsista olivat kokeneet, ettei heidän oireiluaan ollut otettu tosissaan ja kärsineet siitä, että aikuiset vähätelivät covid-19-pandemian vaikutuksia lapsiin ja väittivät vastoin lasten omia kokemuksia, etteivät lapset sairastu koronaan vakavasti.⁹ Lapsiasiavaltuutettu on seurannut myös arvioita covid-19-taudin ja lapsilla esiintyvän hyperinflammatorisen oireyhtymän yhteydestä. Hyperinflammatorinen oireyhtymä on uusi, lapsipotilailla havaittu oirekokonaisuus, jolla on ajallinen yhteys SARS-CoV-2:n aiheuttamaan COVID-19-tautiin. Oireyhtymän patogeneesi on epäselvä, mutta sen epäillään liittyvän COVID-19-infektioon. Vaikka hyperinflammatorinen oireyhtymä on harvinaisen ja sen ennuste on yleisesti hyvä, kuolleisuus on suuremmissa kohorteissa ollut 1-2 %. Sairaalahoidon vaatimien COVID-19-primaari-infektioiden osalta vastaavan ikäluokan kuolleisuus on ollut noin 0,2 %. Oireyhtymän pitkäaikaisvaikutuksia ei luonnollisesti vielä tunneta.¹⁰ Lasten rokottamisella on siis muistiossa mainittujen yleisen rokotekattavuuden ja taudin leviämisen hillitsemisen lisäksi todennäköisesti myös suora vaikutus lasten terveyteen.

Covid-19-rokotuskattavuuden kannalta on positiivista, että muistion perusteella ”vanhemmat suhtautuvat lasten koronarokottamiseen myönteisesti”. Lasten rokottamiseen liittyvät kysymykset nousevat kuitenkin aika ajoin yleiseen keskusteluun, ja lapsiasiavaltuutettu on jo ennen pandemiaa kiinnittänyt huomiota siihen, että rokotusvastaisuus on yleistynyt viime vuosina. Samalla pienten lasten rokottaminen tartuntatauteja vastaan on joissakin kunnissa vähentynyt ja rokotuskattavuus jäänyt alhaiseksi. Covid-19 -pandemian yhteydessä on ollut viitteitä siitä, että rokotusvastaisuus kohdistuu myös covid-19-rokotteisiin ja niiden antamiseen lapsille ja nuorille. Tämä on herättänyt laajaa yhteiskunnallista huolta ja keskustelua, ja aiheesta on tullut yhteydenottoja myös lapsiasiavaltuutetun toimistoon. Lapsiasiavaltuutettu on jo ennen pandemiaa antamassaan lausunnossa todennut seuraavaa:

”Suomessa 235 lasta ja nuorta saa korvauksia sairastuttuaan narkolepsiaan Pandemrix-rokotteen myötä vuonna 2010. Vuonna 2010 sosiaali- ja terveysministeriö nimitti yhden virkamiehen yhteyshenkilöksi rokotteesta sairastuneiden ja heidän omaistensa tueksi. Enää tällaista yhteyshenkilöä ei ole, mutta rokotteesta sairastuneet lapset ovat yhä keskuudessamme. Osa heistä on siirtymässä itsenäiseen elämään ja perheet tarvitsisivat kipeästi viranomaista, joka osaisi neuvoa heitä tukijärjestelmän muuttuessa aikuisuuden myötä. Rokotusvastaisuuden ehkäisemiseksi ja perheiden tukemiseksi olisi äärimmäisen tärkeää, että valtionhallinto osoittaisi virkamiehen, jonka tehtävänä on neuvoa ja ohjata lapsiperheitä rokoteasioissa ja niihin liittyvissä vahingonkorvausasioissa.”¹¹

Jyväskylässä 15.7.2021

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
Lakimies

---

¹ Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi; HE 95/2021 vp. Saatavilla: [Lausunto valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle hallituksen esityksestä vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi - Lapsiasiavaltuutettu.](#)

² CRC/C/GC/15, kohta 7.

³ CRC/C/GC/15, kohta 41.

⁴ CRC/C/GC/15, kohta 4.

⁵ Ks. esim. Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta; HE 39/2021 vp. Saatavilla: <https://lapsiasia.fi/-/laps-lausunto-siv-he392021vp-liikkumisrajoitukset>.

⁶ CRC/GC/2003/5, kohta 12.

⁷ Ks. esim. Bergenin yliopiston tutkimus, jonka mukaan 0-15 vuotiailla pitkään jatkuneet oireet ovat harvinaisempia kuin aikuisilla, mutta tapauksia kuitenkin esiintyy. Tutkimusartikkelin kirjoittamiseen osallistunut apulaisprofessori Bjørn Blomberg toteaa seuraavasti: *"The cognitive symptoms of impaired memory and concentration difficulties are particularly worrying for young people at school or university and highlights the importance of vaccination to prevent the long-term health implications of COVID-19"*. Saatavilla: <https://www.uib.no/en/med/146107/half-young-adults-covid-19-have-persistent-symptoms-6-months-after>. Sivustolla vierailtu 12.7.2021. Tutkimusartikkeli Blomberg, B., Mohn, K.G.I., Brokstad, K.A. et al. Long COVID in a prospective cohort of home-isolated patients. Nat Med (2021). Saatavilla: <https://doi.org/10.1038/s41591-021-01433-3>.

⁸ Barnombudsmannens rapport - COVID-19-PANDEMINS KONSEKVENSER FÖR BARN - Slutredovisning av regeringsuppdrag. 30.6.2021, s. 14 ja 25. Saatavilla: <https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for->

[nedladdning/publikationer/publikationer2/barnombudsmannens-rapport---covid-19-pandemins-konsekvenser-for-barn-slutredovisning-av-regeringsuppdrag .pdf.](#)

⁹ Ibid. s. 15.

¹⁰ Emmi Helle, Tea Nieminen, Tiina Ojala, Olli Vapalahti, Harri Saxén ja Santtu Heinonen 2021. COVID-19-infektioon liittyvä lasten hyperinflammatorinen oireyhtymä. Duodecim 137(1) 25-35. Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo15880>.

¹¹ Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020; HE 29/2019 vp. Saatavilla: https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37295507/LAPS_lausunto_StV_HE29_2019vp_talousarvioesitys_04112019.pdf/b4a468d2-365f-38c0-839a-9e987af5535a/LAPS_lausunto_StV_HE29_2019vp_talousarvioesitys_04112019.pdf?t=1599742291000.